

Iskalo vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Izšel dnevno razen sobot, nedelj in praznikov.
Cena lista je \$6.00

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori:
2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO XXXI.

Cena lista je \$6.00

Entered as second-class matter January 18, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., PETEK, 15. JULIJA (JULY 15), 1938

Subscription \$6.00 Yearly

STEV.—NUMBER 138

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Anglija odklonila ponudbo španskih fašistov

Vlada ne bo ščitila parnikov v španskih vodah

MILIJONI ZA GRADNJO NOVIH LETAL

London, 14. jul. — Ministrski svetnik Neville Chamberlain je včeraj informiral parlament, da njegovi napori, ki naj bi ustavili pobijanje civilnih prebivalcev v Španiji in napade na letalske ladje, niso uspeli. Naleteli na ovir, so ubile 150 prebivalcev, 480 pa je bilo ranjenih. Vlada ne bo ščitila parnikov v španskih vodah pred plovili iz zraka po fašističnih letalih.

Chamberlain je ob tej priložnosti poudaril, da morajo letalske parobrodne družbe, ki so trgovske zveze z lojalistično Španijo, same prevzeti odgovornost. Povedal je tudi, da je načrt glede imenovanja nevarne komisije, ki naj bi v Španijo v svojo prebivališča bombardirala španske vojske in pobijala civiliste, pa v vodo.

Anglijska vlada je predlagala imenovanje nevarne komisije, ki je španska ljudska vlada zaprtila, da se bo bombardirala mesta z bombardiranjem letalskih mest.

Vlada je včeraj pozvala parlament, naj dovoli dodatno vsoto \$14,505,000 za gradnjo novih letal. Kingsley Wood, letalski minister, je dejal, da bo letalska komisija odpotovala v Madrid, kjer se bo pogajala s španskimi letalskimi družbami o gradnji velikih bombardiranj. Za načelnika komisije, ki bo v Kanado, je bil imenovan Hardman Lever.

Proti oteru v kampanji proti oderuhom

Kreditna unija ustanovljena v New Yorku

New York. — (FP) — Unija transportnih delavcev, vključno s šoferji, je napovedala vojno v kampanji v tej industriji. Unija je kreditno unijo, ki bo posojevala denar članom pod pogoji. Transportna unija ima pogodbe z delodajalci, ki dajejo 14,000 voznikov taksarjev v New Yorku.

Prva korak v ofenzivi šoferjev proti oderuhom je bila ustanovitev kreditnega biroja pod nadzorstvom državnega bančnega departmanta. Ta biro je zdaj na poslovanje in ima kreditna unija, ki bo posojevala šoferjem denar in računala je pol odstopka na mesec.

Prvi odbor transportne unije je zbral evidenco o odiranju šoferjev po raketirjih in jo predložil distriktnemu pravniku T. E. Deweyju, ki je obljubil, da bo podvzel akcijo, da pridejo raketirji pred sodišče.

Domače vesti

Obiski

Chicago. — John Kožuh in njegov sin sta v sredo obiskala gl. urad SNPJ in uredništvo Prosvete.

V bolnišnici

St. Louis, Mo. — V bolnišnici za otroke se nahaja štiriletna Vanda Shirley Rieser, članica mladinskega odelka pri društvu 107 SNPJ. Njena mati je iz znane Hočevarjeve družine. Obiski so dovoljeni le staršem.

Vesti iz Calumeta

Calumet, Mich. — Pred nekaj dnevi je bil v rudniku na Painesdalju ubit 22-letni Edvard Dragovič. Rojen je bil tukaj in zapuša starše. — Anton Plut, ki ima farmo na Boot Jacku, je moral iti v Mayoovo bolnišnico v Rochesterju, Minn., kjer se je podvrnil več operacijam. — Na Tamaracku leži težko bolan rojak John Medved.

Nov grob v starem kraju

Glencoe, O. — Albina Kravanja, članica društva 54 SNPJ, je prešla žalostno vest, da je v Kamniku na Gorenjskem naglo umrl njen bratranec Radivoj Peterlin Petruška, znani pisatelj. Zadel ga je srčna kap. Več njegovih stvari je bilo objavljenih v našem Mladinskem listu.

Se ena članica v bolnišnici

Wyano, Pa. — Terezija Podbevšek, članica društva 340 SNPJ, se nahaja od 9. julija v bolnišnici v McKeesportu, kjer se je morala podvreči operaciji na žolčnih kamnih. Zeleti je, da hitro ozdravi.

Clevelandske novice

Cleveland. — Dne 11. julija je bil pri delu v tovarni ubit John Premar, star 51 let in doma iz Device Marije v Polju pri Ljubljani. V Ameriki je živel 25 let in v starem kraju zapuša ženo in dva otroke. — Dne 12. t. m. je umrl John Krajc, star 42 let in rojen v Lipovcu. V Ameriki je bil 32 let in med svetovno vojno je služil v ameriški armadi na bojišču. Zapuša ženo, sina, mater in dva brata. — V Jeffersonu, O., je naglo umrl Adolf Petrič, star 48 let in doma iz Podklanca pri Sodražici. Tu je bival 28 let in zapuša ženo, pet otrok in brata.

Injunkcija proti uniji preklicana

Krojači naznanili obnovo piketiranja

Kansas City, Mo. — (FP) — Injunkcija, ki je prepovedovala piketiranje tovarne Donelly Garment Co. po članih krajevne unije International Ladies Garment Workers, je bila razveljavljena. Razveljavil jo je federalni sodnik John C. Collett. Odlok je prišel po enem letu izdaja injunkcije. Zadeva je bila tirana pred federalno vrhovno sodišče, ki se odredilo ponovno zaslišanje.

Krajna unija ILGW je takoj naznanila, da bo obnovila piketiranje in organizatorično kampanjo, da potegne 850 delavcev, ki so uposleni v tovarni te družbe, v unijo. V to svrhu bo potrošila \$100,000.

Sodnik Collett je odločil, da je konflikt v tovarni, ker je kompanija ustrahovala delavce, da prepreči organiziranje. Unija je že prej obdolžila družbo, da operira znojno delavnico in uvaža priganjaške metode. David Dubinsky, predsednik krojaške unije ILGW, je pozdravil odlok sodišča. "Mi bomo šli zdaj na delo in organizirali vse delavce v tovarni Donnelly Garment Co." je dejal. Kompanija je naznanila, da bo vložila priliz proti odloku.

MILIJONI SO BREZ DOMOVINE V EVROPI

Reševanje problema beguncev in političnih izgnancev

PROTIŽIDOVSKA GONJA V ITALIJI

Pariz. — (FP) — Myron C. Taylor, načelnik ameriške delegacije na mednarodni konferenci, ki se vrši v Evian-Les-Bainsu, Francija, je dejal, da je v Evropi danes milijone ljudi, ki nimajo domovine v legalnem smislu. To je posledica fašistične in nacistične persekucije, ki je vzela židom in političnim beguncem državljanske pravice in jih pognala iz njihovih domov.

Po Hitlerjevi okupaciji Avstrije je časopisje opisavalo usodo teh nesrečnih ljudi. Neko poročilo je opisalo trpljenje prebivalcev neke židovske občine v Avstriji, ki so se po izgonu umaknili na otoček na reki Donavi. Nacistične avtoritete so konfiscirale njihovo imetje in tako so ostali na otoku brez živila. Nobena država jih ni hotela sprejeti, domov pa se niso smeli vrniti. To je bila prva žalostna slika o usodi izgnancev. Vincent Sheean, angleški pisatelj, ki je nedavno obiskal Avstrijo, sodi, da so nacistične avtoritete vrgle čez 50,000 oseb v ječo ali pa jih poslale v koncentracijska taborišča, ker so verovali v demokracijo ali pa so bili židje.

Zdaj, ko je tudi fašistična Italija pričela preganjati žide, je postal problem, kje naj bi begunci dobili zavetje, še bolj pereč. Židje niso edini ljudje brez domovine. Najmanj 30,000 protifašistov živi zunaj Italije. Ti nimajo potnih listov. Poleg italijanskih protifašistov je več tisoč Špancev, ki se nahajajo v sličnem položaju.

Angleška delegacija je za to, da Liga narodov prevzame vodstvo v iskanju zavetja za begunce in politične izgnance. Taylor in predstavniki nekaterih drugih ameriških držav se ne strinjajo s tem. Njihov argument je, da so v Ligi narodov vključene tudi države, ki producirajo begunce in te bi igrale politiko z njihovo usodo.

Procedura proti jeklarški družbi obnovljena

Cleveland, O. — Federalni delavski odbor, ki je že spoznal Republic Steel Corp. kršenja Wagnerjevega zakona pred in po stavki v tovarnah Malega jekla, je naznanil obnovo postopanja proti tej korporaciji. Izdal je že odlok, da mora ponovno uposliti 5000 stavkarjev v svojih jeklarnah v Ohiju in razpustiti kompanijsko unijo. Proti korporaciji je bilo vloženo 150 odškodninskih tožb, v katerih tožniki zahtevajo odškodnino v vsoti \$2,600,000. Vse tožbe izvirajo iz izgredev v stavki v tovarnah te korporacije v preteklem letu, v katerih je bilo 20 stavkarjev ubitih in veliko število ranjenih.

Sodnik zavrgel obtožbo proti stavkarjem

New York. — Sodnik William O'Dwyer je zavrgel obtožbo proti devetim stavkarjem, ki so piketirali tovarno Presto Lock Corp. Stavka je bila oklicana v novembru preteklega leta in stavkarji so bili obtoženi podžigalstva izgredev. "Nobena evidenca ni bila predložena, da so obtoženci izvršili nepostavni čin," je rekel sodnik. "Državni zakon priznava pravico piketiranja in to pravico morajo sodišča protektirati."

Zadnje vesti

V TREH DNEH, 19 URAH OKOLI SVETA!

NEW YORK. — Letalec Hughes se je vrnil v New York po zraku v četrtek ob eni popoldne. Njegov polet okoli sveta je trajal tri dni, 19 ur in 17 minut — nov rekord, ki je več kot tri dni krajši od prejšnjega, ki ga je dosegel Willey Post pred petimi leti.

RIM. — Ena največjih letalskih nesreč v Italiji se je pripetila včeraj, ko je potniško letalo padlo v morje ob Sardiniji. Dvačest oseb je utonilo.

RIM. — Italijanski fašistični "učenjaki" razglašajo, da so Italijani arijskega izvora!

BARCELONA. — Lojalistične čete so spet ustavile fašiste v hribih nad Valencijo.

SAN FRANCISCO. — Predsednik Roosevelt je v svojem govoru izrekel željo za novo svetovno razorožitveno konferenco, obenem je pa podčrtal, da so Združene države v stanju tekmovali z vsem svetom v gradnji bojne mornarice, če trmasti svet tako hoče...

General razgalil Stalinovo strahovlado

Nepokoj v sovjetski Rusiji se razširja

Tokio, 14. jul. — Rusko ljudstvo živi pod Stalinovo strahovlado, je dejal general Lucio Samojrovič, bivši načelnik sovjetske tajne policije (GPU) v Sibiriji, ki je 1. julija pobegnil v Mandžurijo, ko je bil informiran, da mu proti aretaciji v novi Stalinovi "čistki". Tam so ga policijske avtoritete prijele, včeraj pa je bil izpuščen iz zapora v Tokiju.

General je dejal, da se Stalin vzdržuje na krmilu s terorizmom. V "čistkah" je bilo več milijonov ljudi aretiranih. Deset tisoč oseb je bilo ustreljenih in vse ruske jetnišnice so napolnjene z jetniki. Stalin gradi koncentracijska taborišča in nobenega znamenja še ni o končanju "čistke".

"Nepokoj se razširja po vsej sovjetski Rusiji, ker nihče ne ve, kaj se pride," je rekel Samojrovič. "Odpor proti Stalinovemu režimu je v vseh krajih, toda gibanje nima voditeljev. Stalin skrbi, da so vsi, ki bi lahko prevzeli vodstvo odporne gibanja, pravočasno odstranjeni."

General je dalje izjavil, da je sam sodeloval v "čistkah", ko je Stalin trebil "trockiste". Dodal je, da ni bilo nobenih dokazov, da so Zinovjev, Kamenjev, Rikov in drugi stari boljševiki, ki so bili postavljeni ob zid in ustreljeni, skovali zaroto proti sovjetskemu režimu. Stalin jih je poslal v smrt, ker jih je smatral za svoje sovražnike.

Prepoved sedečih stakov v Michiganu

Lansing, Mich., 14. jul. — Pododsek državne zbornice je naznapil, da sestavlja zakonski načrt, ki prepoveduje sedeče stavke v michiganskih industrijah. Pododseku pomaga pri sestavljanju načrta Albert E. Meder, pravni svetovalec Avtne trgovske zbornice.

Vsota \$271,495,500 izplačana iz sklada socialne zaščite

Washington, D. C., 14. jul. — Federalni odbor socialne zaščite poroča, da so države dobile iz federalnega sklada \$271,495,500 v fiskalnem letu, ki je bilo zaključeno 30. junija, kot podpora za finančiranje oskrbe starih ljudi, slepcev in sirot. V skladu socialne zaščite je bilo ob koncu junija \$762,661,662.

Lewis morda poseže v spor v avtni uniji

Francija ojačila stražo ob meji

Španski fašisti poročajo o zmagi

Hendaye, Francija, 14. jul. — Francija je ojačila obmejno stražo, ko je prejela poročila, da se španski fašisti pripravljajo na prodiranje ob francoski meji proti Valenciji, španskemu pristaniškemu mestu ob Sredozemskem morju.

V fašistični armadi, ki je koncentrirana v bližini francoske meje, je okrog 20,000 Italijanov, se glasio poročila. Zdaj je Francija ojačila stražo in poslala protiletalske topniške baterije na mejo. Francoski vojni minister je naznanil, da je general Bertrand Falagade, poveljnik obmejne straže, dobil navodila, naj pregleda vse obmejne utrdbe.

Iz fašističnega vira v Zaragozi je prišla vest, da so uporniki prodrli skozi lojalistično obrambno črto v sektorju Saragionu, ob cesti, ki spaja Teruel s Saguntom. Mesto Sarrión, ki je oddaljeno od Teruela 23 milj in od Valencije okrog 60 milj, so fašisti okupirali.

Šerif zapretel z navalom na pikete

Izjavil je, da je že mobiliziral sto deputijev

No. Chicago, 14. jul. — Šerif Lawrence A. Dootittle v okraju Lake je včeraj zapretel z navalom na pikete, ki oblegajo tovarno Chicago Hardware Foundry Co., kakor hitro bo obravnava proti stavkarjem, ki so obtoženi žaljenja sodišča in kršenja injunkcije, končana. Zaslišanje vodi sodnik Ralph J. Dady iz Waukegana, ki je tudi izdal injunkcijo.

"Zaprte sem že sto deputijev," je dejal šerif. "Danes bom dobil dodatnih sto deputijev za izvajanje injunkcije. Ti bodo ščitili one, ki se hočejo vrniti na delo. Ako bodo naleteli na odpor, bodo vsi piketi aretirani in vrženi v ječo."

Letalec Lindbergh se skuša otresti nadlegovalcev

Pariz, 14. jul. — Slavni ameriški letalec Charles A. Lindbergh in dr. Alexis Carrel bosta nastavila pasti in kupila hude pse, ki bodo prepadli vse, ki ju motijo pri delu na francoskem otoku, kjer ima Lindbergh svoj dom. Če to ne bo pomagalo, se bosta umaknila iz Francije. Dr. Carrel je dejal, da je Lindbergh silno občutljiv, odkar so mu ugrabili in umorili prvega sina. On želi, da ga nihče ne nadleguje pri delu.

Eksekucija ugrabitelja in morilca Rossa

Chicago, 14. jul. — John H. Seadlund, ki je ugrabil in umoril čikaškega kapitalista Charlesa S. Rossa potem, ko je prejel okupnino \$50,000, je bil danes zjutraj sežgan na električnem stolu v okrajni jetnišnici. Seadlund in njegov tovariš James A. Gray sta ugrabila Rossa 25. septembra preteklega leta in ga odvedla v neki zapuščen kraj v Wisconsinu. Seadlund je potem ustrelil Rossa in Graya. Federalni detektivi so aretirali Seadlunda v Californiji.

Suspendirani uradniki za sklicanje izredne konvencije

MARTIN HOCE BITI DIKTATOR?

Washington, D. C., — (FP) — "Notranji spor v avtni uniji je dosegel stopnjo, ki zahteva sklicanje izredne konvencije." Tako so izjavili trije suspendirani člani eksekutivnega odbora in George Addes, tajnik-blagajnik, ki je bil izključen iz unije na obravnavi pred trinajstimi člani eksekutive, na konferenci z Johnom L. Lewisom, načelnikom Odbora za industrijsko organizacijo.

Druga alternativa je direktna intervencija s strani Lewisa. On naj prevzame vlogo posredovalca v frakcijskem boju. Delegacija, ki je obiskala Lewisa, so tvorili poleg Addesa suspendirani podpredsedniki Richard T. Frankenstein, Wyndham Mortimer in Ed Hall. Spremljal jih je Maurice Sugar, njihov odvetnik.

Frankenstein, vodja delegacije, je informiral Lewisa, da je že dobil dovolj podpisov na petelico, da pride vprašanje sklicanja izredne konvencije na glasovanje. "Nobenega izgleda ni, da bi dobili pravično obravnavo," je rekel Frankenstein. "To se je pokazalo v Addesovem slučaju. Od treh popoldne je dobil poziv, naslednji dan zjutraj pa se je že pričela obravnava. To je bil ves čas, ki mu je bil dan, da se pripravi na obrambo proti izključenju iz unije, kateri je služil pet let. Obravnava je bila farsa in kršenje vseh pravil dostojne procedure. Pet članov eksekutive je v znak protesta odklonilo sodelovanje. Samo trinajst članov, ki niso tvorili kvoruma, je odobrilo izključitev Addesa."

Frankenstein je obdolžil Homerja Martina, predsednika unije, da hoče biti diktator. Zdaj podžiga gonjo proti opoziciji in troši denar unije, da odvrne pozornost članstva od glavnega vprašanja. Govori o komunistični zaroti, čeprav ve, da ni niti tisoč radikalcev vseh hač v uniji.

Lewis ni hotel komentirati spora, izjavil pa je, da bo sprejel drugo delegacijo avtnih delavcev, ki bo prišla v Washington glede notranjega boja.

Svoboda govora ni absolutna, pravi sodnik

Newark, N. J., 14. jul. — Sodnik Maja Leon Berry je včeraj izjavil, da je svoboda govora "kvalificirana, ne absolutna pravica, v smislu federalne ustave." To tolmačenje svobode govora je vključilo v svoj odlok proti uniji pohištvenih delavcev (CIO), katere člani so razpečavali unijske tiskovine med ljudi pred trgovinami Metropolitan Upholstery Co. Odvetniki unije Solomon Golat je argumentiral, da bi bil odlok, ki bi prepovedal razpečevanje tiskovin, kršenje svobode govora.

Stavkajoči vozniki se vrnilo na delo

Oakland, Cal. — Organizirani vozniki tovornih avtov, ki so zastavkali pri javnih delih v Oaklandu, so se vrnili na delo, ko je bilo sporno vprašanje predloženo v rešitev posebnemu odboru. Vozniki so šli v boj za zvišanje mezde in skrajšanje delovnika na sedem ur.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

Delfrate veli, naj se postavimo po hribu. Hitro je opazila, da smo v njenem aparatu vsi brez glav. Hitro prinese zaboj in stopi nanj, da je bila za dva čevlja višja, nakar je še glave dobila, tako da ni imela toliko opraviti z nami ko slikar v Milwaukeeju.

Prišel je čas, da smo se morali posloviti od prijaznih rojakov. Pred našim odhodom se je veliko prijateljev zbralo pri družini Vajentič in nas nagovorili, da se ustavimo pri Loun- ders Grilla in nazadnje še pri mrs. Jennie Pompe, ki vodi restavracijo. Tam smo se poslovili. Midva sva se z mnogimi seznanila. Vsi so jako postržljivi in družabni in se vam vsem skupaj zelo zahvalim, posebno pa še družini Vajentič in njihovi sosedu Mary Pompe, kjer sva dva večera prespala. Vam vsem sva pripravljena povrniti.

Jack in Antonia Ločnikar, 121.

Svoji bolni prijatelji

West Allis, Wis.—V tej groz- ni vročini, ki je še k pisavi težko pripraviti, kako zelo pa še bolni- ki trpijo, ki so obsojeni ležati vedno na bolniški postelji, o- sobito pa oni, kateri ne morejo stopiti na noge niti za kratek čas, da bi se odpočili od dolgega, mučnega ležanja.

Med temi nesrečnimi se naha- ja tudi moja prijateljica Agnes Tomišek v Springfieldu, Ill. (1819 So. 14th street). V St. Mary's bolnišnici je že ves me- sec. Nesrečnica je stopila na žebelj, kar je povzročilo zastrup- ljenje. Zadnji teden so ji mo- rali odrezati eden prst. Upanje in iskrena želja nas vseh je, ki te poznamo in spoštujemo, dra- ga Agnes, da se ti stanje izbolj- ša in polagoma povrne zdravje, da se skoraj zopet povrne v krog članic ž. društva Zmago- nosna Krona, pri katerem si predsednica že številno let in te sedaj gotovo težko pogrešajo.

Vsem znancem in prijateljem v Springfieldu jo topla priporo- čam, da jo blagovolište številno obiskavati, da jo s tem razvese- lite in ji tako vsaj malo olajšate tugo in trpljenje, ki ga ji je na- klonila zla usoda. S tem ji na- gradite za njeno agilnost in vztrajno sodelovanje na društven- nem polju.

Vest o tvoji nesreči, draga Agnes, me je globoko presunila. Tvoja nesreča je tudi moja bol in istotako bol vsega zavednega ženstva. Na tem mestu ti izre- kam moje globoko sočustvova- nje in ti prisrčno želim kar naj- hitrejšega ozdravljenja.

Christina Moseley.

O obisku Chicaga

Fontana, Cal.—Dne 17. ju- nija sva se s soprogo podala na potovanje proti Chicagu in ne- katerim drugim naselbinam na obisk prijateljev, s katerimi se nismo že dolgo videli. Razume- se, da je bilo svidenje povsod ve- selo.

Vožnja je bila prijazna. Po- vsod je vse lepo zeleno in kra- sna polja ter vrtovi. Farmarji so sedaj pričeli spravljati svojo letino — žito, seno in drugo. Večkrat sva se ustavila in opa- zovala bogato naravo, posebno pa lepe vrtove, ki jih je kras vi- deti. Najprvo sva se ustavila v Carlinville, Ill., pri prijatelju Mathu Novaku, kjer so nam do- bro postregli. Od Chicaga tudi po- vsod poteglo. Od Chicaga tudi po- vsod poteglo. Od Chicaga tudi po- vsod poteglo.

se odpeljali k Jezerniku, kjer smo dobili kvartir. Od tam sva odšla v Nokomis k bratu in se- stri moje žene. Škoda, da nisva imela več časa, ker se je bilo tre- ba prekmalu posloviti.

Iz Nokomisa sva se podala proti Chicagu, ker sva se nasta- nila pri Paulu Bergerju. Potem sva šla obiskati Albina Raka in tudi več drugih prijateljev. Ko sva šla domov, je naju pa dož- namočil, kar je najbolj občutil moj fontanski slamnik. V nede- ljo smo bili na kosilu pri Loui- su Mačku, potem smo šli pa na društveni piknik v Clarendon Hills, kjer smo se zopet lepo za- bavili. V ponedeljek zvečer sva se podala nazaj proti Californi- ji. Spotoma sva se ustavila v Armi, Kans., pri našem prija- telju Matu Kodriču. Potem pa proti domu, kamor sva srečno dospela in našla vse v najlepšem redu, tako da je bilo veselje. Vsem prijateljem najlepša hvala za lepo gostoljubnost in po- strežbo, tako tudi Vincentu Ca- inkarju, ki je naju peljal na po- stajo in nama razkazal razne za- nimivosti v mestu.

Louis Ramovš, 595.

Governer zahteva poravnavo stavke

Serif naznanil mobiliza- cijo deputijev

Des Moines, Ia. — (FP) — Governer Nelson G. Kraschel je posegel v stavko v tovarni May- tag Washing Machine Co. v Newtonu z zahtevo, da se mora- ta obe v konfliktu zapleteni stranki podvreči arbitraži. Na- znanilo je bilo objavljeno po- tem, ko je governer zavrnil apel krajevnih avtoritet, naj pošlje državne milicnike v Newton, da bodo vzdrževali red in mir.

Kraschel je odredil, da mora- ta krajevna unija United Elec- trical, Radio & Machine Work- ers in kompanija imenovati svo- je predstavnike v arbitražni od- bor. Ti potem izberejo nepristransko osebo za načelnika. Ako se ne moreta sporazumeti, imenuje načelnika governer. Od- lok, ki ga poda odbor, ne bo ob- vezan ne za kompanijo in ne za unijo, ker državni zakon pre- poveduje prisilno arbitražo.

Unija je že večkrat prej na- znanila, da je pripravljena predožiti sporno zadevo v raz- sodbo nepristranskemu odboru in obljubila, da je bo pokorila razsodbi, dočim direktorji dru- žbe nočejo nič slišati o arbitraži.

Okrajni šerif je naznanil, da je pripravljen mobilizirati tisoč deputijev in "vigilantov". Šerif ima oporo pri trgovcih, ki so se zvezali s kompanijo v boju proti uniji, ki je včlanjena v Odbor za industrijsko organi- zacijo. Governer je potem za- pretil z intervencijo. Izjavil je, da bo poslal državne milicnike v Newton, ki bodo zaprli tovarno. Ostala bo zaprta, dokler ne bo stavka poravnana. Unija je o- klicala stavko 9. maja, ko je kompanija znižala mezo za 10 odstotkov.

Pet unijskih uradnikov je še vedno v okrajni ječi v Newtonu, v katero so bili poslani na ob- tožbo žaljenja sodišča. Ti so William Sentner iz St. Louisa, organizator CIO; James Carey iz New Yorka, predsednik med- narodne unije; Hollis Hall, pod- predsednik krajevnice unije, in Richard Niebur, člana krajevnice unije.

Vesti iz Jugoslavije

VELIKA ŠTIRINADSTROPNA OPEKARNA NA VIČU PO- GORELA

Millionska škoda.—Požar je za- netil iz maščevalnosti odpu- šeni delavec Božnar, ki se je nato obesil in z opekarno vred zgorel.

V jutru 22. junija je Ljubljan- čane prebudil topovski strel z Gradu, naznanjajoč požar. Da- leč naokoli je bilo videti, da gre za veliko požarno katastrofo ne- kje na Viču. Ljudje so v zgod- njem jutru hiteli proti Viču in videli, da gori največja sloven- ska opekarna, last Zdrženih o- pekaren. Požar je nastal okrog štirih zjutraj, čez pol ure je bi- lo okrog požara zbranih že na ti- soče gledalcev in opazovali so, kako se bore z ognjem gasilci ljubljanskih in vseh okoliških gasilskih društev.

Opekarna stoji ob gozdu blizu viškega pokopališča. Gorela je glavna stavba, štirinadstropno poslopje. Ogenj je nastal na podstrežju in po tem, da je bilo nenadoma vse podstrežje v pla- menih, so takoj sklepali, da gre najbrže za požig. Stene opekarne so bile tanke, vse ograje stave- be lesene, izpolnjeno z eno vrsto opeke. Zato je bilo takoj jasno, da ne bo mogoče ognja pogasiti in da je treba paziti predvsem, da se ogenj ne razširi na bližnje stanovanjske hiše. Ob opekarni stoji tudi hiša, kjer stanuje di- rektor tovarne, Karo. V strahu pred ognjem so delavci vse rav- nateljevo pohištvo prenesli na prosto.

Plameni z glavnega poslopja so švigali 40 metrov visoko, kmalu so se začeli sesedati stro- povi, rušiti stene in gasilci so morali paziti, da ni prišlo do smrtnih nesreč. Ves svoj napor so porabili, da so preprečili raz- širjenje ognja na sosedne objek- te in na strojnico. Gorelo je in prasketalo, stene so se rušile in kmalu je stal samo še spodnji trdnostni del. Vse drugo — vsa štiri nadstropja — je zgo- rel in se sesedlo.

Kako je požar nastal? Ugiba- ni so: ali gre za požig ali za ne- srečo. Ponoči do štirih je stav- bo nadziral čuvaj, pred 4. že so prišli prvi delavci na delo in ni- česar sumljivega ni bilo. Nena- doma pa so opazili, da vse ostre- šje gori. Toda čez dan se je u- gotovilo, da je požar zanetil biv- ši delavec v opekarni, 49 letni Anton Božnar, stanujoč na Vi- ču. On je tovarno zažgal in tudi sam s poslopjem zgorel. Na po- licijo je namreč prišla Božnar- jeva žena in pokazala policiji pi- smo, ki ga ji je pustil njen mož, ko je pred 4. uro zjutraj odšel iz stanovanja, češ da gre malo klepetat s čuvajem v opekarni. V pismu pa je napisal, da bo o- pekarna zgorela in da tudi nje- ga ne bo več nazaj. Takoj je po- licija odredila natančno preiska- vo pogoščila, ki so ga stražili gasilci, in res so našli v pepelu popolnoma zogleno truplo in si- cer je nekaj kosti. Tudi ravna- telj Karo je dobil od Božnarja dve pismi, v enem napoveduje oz. priznava požig, drugega pa je o- čitno napisal že v zmedenem stan- ju. Kakor pripoveduje Bož- narjeva žena, je bil Božnar zad- nje čase ves iz reda, zmerom je z nečim grozil, da bo nekaj na- pravil itd.

Božnar je bil namreč 30 let zaposlen v tej opekarni, lani pa je bil odpuščen. To ga je zelo po- trlo. Baje je bil odpuščen, ker je pomagal kmetom tihotapiti raz- no blago mimo mitnice skozi to- varno v mesto, drugi pa pravijo, da ga ravnatelj ni maral in ga je ob prvi priliki odpustil. Bož- narja je to zelo bolelo. Moral je delat h kmetom, pred meseci pa je dobil službo v opekarni v Me- stnem logu. Toda Božnar se je zaradi obupavanja že malo za- pustil, vdal se je na pijaci. Pred ne- kaj dnevi je ostal na bolniškem dopustu, spal v torek ves dan, v sredo zjutraj ob pol štirih pa je vstal in odšel iz stanovanja, češ da gre obiskat nekoga v opekar- ni, kjer je delal 30 let. Kmalu je žena zagledala požar in doma pogrešila vžgalice in stekleni- co petroleja. Našla je možovo pismo in vedela, da je storil to njen mož. Ošla je na policijo.

Zanimivo je, da ljubljanski tiak ne poroča nič o pismih, ki ju je prejel od Božnarja ravna- telj opekarne. Ti dve pismi bi lahko marsikaj pojasnili javno- sti. Ker so našli na pogoščeno o- žgano truplo, domnevajo, da se je Božnar po požigu na podstrež- ju tovarne obesil in nato zgorel. Da je požar zasnoval premišlje- no, kažejo tudi tri deske, ki so jih po požaru našli pod strojnico in na katerih je bilo napisano: "Jutri zjutraj ob 4 gori! Ma- tevž Božnar." Žena pisave ni spoznala za možovo, znamenje, da je moral biti Božnar tedaj že ves živčno razvrzan in napet.

Škoda znaša kakšen poldrug milijon dinarjev, ki pa jih bo krila zavarovalnica. Najbolj pri- zadeti bodo delavci, ker več me- secev ostanejo brez dela. Podjet- je pa bo takoj začelo graditi no- vo tovarno, ker je konzum opeke zadnji dve leti spet narasel in imajo polno naročil.

Wagnerjev zakon je delo ADF

Green spet napadel Lewisa

Atlantic City, N. J. — (FP) — William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, je dejal, da gre njegovi organi- zaciji za sluzbo, da je kongres sprejel Wagnerjev zakon, ki ga- rantira delavcem pravico orga- niziranja in kolektivnega po- gajanja. Federacija se bo še nadalje trudila v poskusih, da se zakon izboljša.

Green je govoril pred tristo delegati na letni konvenciji uni- je Glass Blowers Assn., ki je včlanjena v ADF. Ob tej pri- liki je ponovno napadel Odbor za industrijsko organizacijo, "ki ji načeluje nadut človek, avto- krat in diktator, kakršnega A- merika doslej še ni videla."

"Ameriška delavska federa- cija si odina lahko lasti zaslugo, da je kongres sprejel Wagner- jeva zakon," je dejal Green. "Mi in senator Wagner smo sestavili ta zakon. Federacija bo zdaj mobilizirala svojo politično silo v naporih, da izboljša zakon, da bo postal v resnici zakon, ka- kršnega je federacija v začetku odobrila."

Venezuela izstopila iz Lige narodov

Zeneva, 13. jul. — Tajništvo Lige narodov je naznanilo, da je bilo informirano o izstopu Vene- zuele iz lige. Telegram, ki ga je prejelo tajništvo od venezuelske vlade, ne omenja vzroka izstopa.

Naročite Mladinski list, naj- boljše mesečnik za slovensko mladiino!

Slovenska Narodna Podporna Jedinota

2657-59 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.

GLAVNI ODBOR

IZVRŠNAVALNI ODBOR:

August Calkins, predsednik.....2657 S. Lawndale Ave. Chicago, Illinois
F. A. Vider, gl. tajnik.....2657 S. Lawndale Ave. Chicago, Illinois
Lawrence Gradish, pomen. taj.....2657 S. Lawndale Ave. Chicago, Illinois
John Vucich, gl. blagajnik.....2657 S. Lawndale Ave. Chicago, Illinois
John Kianak, izvršilni glasniki.....2657 S. Lawndale Ave. Chicago, Illinois
John Maki, ureadni glasniki.....2657 S. Lawndale Ave. Chicago, Illinois

PODPREDSEDNIKI:

Andri Vrdich, prvi podpredsednik.....44 Russell Ave. Johnstown, Pa.
Frank Balda, drugi podpredsednik.....329 E. 13th St. Milwaukee, Wis.
John Pether, Jr., prvi distriktni podpredsednik.....Box 157, St. Albans, Pa.
Camille Zarich, drugi distriktni podpredsednik.....2367 W. 55th St. Cleveland, Ohio
John Kianak, tretji distriktni podpredsednik.....414 Todd St. La Salle, Ill.
Edward Tomic, četrti distriktni podpredsednik.....Box 424, Wabashville, Colo.

GOSPODARSKI ODBOR:

Math Petrovich, predsednik.....132 E. 13th St. Cleveland, Ohio
August Calkins.....2657 S. Lawndale Ave. Chicago, Illinois
F. A. Vider.....2657 S. Lawndale Ave. Chicago, Illinois
John Vucich.....2657 S. Lawndale Ave. Chicago, Illinois
John Kianak.....2657 S. Lawndale Ave. Chicago, Illinois
Donald J. Letrich.....1337 S. Tremont Ave. Chicago, Ill.
Jacob Zapan.....1409 S. Lombard Ave. Aurora, Ill.

POROTNI ODBOR:

John Gurek, predsednik.....414 W. 34th St. Springfield, Ill.
Frank Barlich.....1331 N. Ashland Ave. Cleveland, Ohio
Anton Kuter.....Box 37, Arpa, Kansas
Frank Vratich.....615 Tenth St. Lawrence, Pa.
John Trelli.....Box 157, St. Albans, Pa.

NADOBNI ODBOR:

Frank Kala, predsednik.....2321 S. Lawndale Ave. Chicago, Illinois
Frank Maki.....45 Waukegan Ave. Peru, Illinois
Miles Medvedak.....1409 So. Ave. Cleveland, Ohio

Moja turneja v interesu SNPJ po zapadu

Piše gl. tajnik F. A. Vider

(Nadaljevanje.)

Večina poti iz Portlanda, Ore- gon, proti Tacomi, Washington, vodi več ali manj čez hribe in skozi gozdove, ki so na nekaterih krajih izsekani in puščeni v ve- likem neredu. Drobnejše drev- je je bilo posekano največ zato, ker je oviralo sekanje debelejš- tega in to drevje sedaj leži kri- žem, kar ovira novo rast. Ka- kor sem slišal, je vlada poslednje čase nastopila proti temu kri- minalnemu postopanju lesnih družb, ki jim ni za drugo kot pri- vatne dobičke. Ob poti je opaziti parne žage, katere pa niso po- sebnost zaposlene in areduje voz- niki, ki vozijo težke hlode, naj- brže na te žage.

Doprejši v Tacomo, Washing- ton, se ustavim, grem po me- stu, da tako polzmem za ulice, koder stanujejo društveni urad- niki in kajpada si tudi ogledam mesto.

Tacoma je pristaniško indus- trijno mesto ob morskem zaliv- u, v katerem, če se ne motim, je leana industrija na prvem mestu. Mesto samo ne napravi- na tuja posebnega vtisa, iz- vzemši, da je v njem opaziti po- časno razpadanje in hiranje istega. Dela ni! Grupe delav- cev so stale po mestnih voglih in v eni dvorani se je vršila unijaska seja, toda dognati ni- sem mogel, katere unije. Ome- niti moram, da toliko predsod- kov in naravnost sovraženega javnega mnenja proti unijam ni- sem opazil nikjer, kakor ravno v državi Washington. Ker v času svojega potovanja nisem hodil po "high-class" hotelih ali re- stavracijah, je naravno, da teh kritik nisem slišal iz ust indus- trialcev in lesnih trgovcev, pač pa od navadne publike, med ka- tero spadajo tudi naši člani.

Posebna kritika se je slišala radi medsebojnega boja unij sa- mih, katerega posledice občuti tudi občinstvo, česar se unijaski voditelji mogoče ne zavedajo. Tako na primer so mi povedali, da je v Seattle priplula trgov- ska ladja s tovorom, katere de- lavci so spadal k eni strokovni uniji, delavci izlagatelji tovara so pa spadali k drugi in to je dalo povod; izlagatelji niso ho- teli blaga izločiti, pač pa so okli- cali stavko in postavili pikete, ladja pa je stala v pristanišču, nalozena več dni. Če je to res- nica in koliko so utemeljene ali upravičene omenjene kritike, jaz ne vem, vem pa to, da so indus- trijski magnati, posebno po za- padu, izredno arogantni. Ni mi pa vseeno, kaj se govori o delav- cih in njihovih unijah, zato naj mi bo dovoljeno omeniti tole: Kakor je delavcem pod sedanjim sistemom potrebna bratska, tako mu je tudi gospodarska in poli- tična organizacija. Toda vse te ustanove se mora rabiti in voditi v mefah zdravega razuma, v in- teresu delavskega razreda, ka- kor tudi v smislu, da obdržijo moralno naklonenost javnega mnenja. Kadar delavska usta- nova, pa naj bo kakršnakoli, iz- gubi zaupanje pred javnostjo, je porazena!

Za delavske voditelje ni naj- večje delo organizirati delavce, veliko težje je, temeljito po- znati važne delavske probleme, pereča gospodarska vprašanja, sentiment javnega mnenja in strategijo. Teorije ne rešujejo gospodarskih vprašanj, tega se moramo zavedati! Želodec je materialističen in kadar je pra- zen, ga ne nastitijo nobene radi- kalne filozofije, pač pa zahteva hrane. Današnje ameriško de- lavsko gibanje ima med sabo še precej nesposobnih voditeljev, toda upati je, da se bo v tem oziru izboljšalo, ako bodo delav- ci sami pazili, kaj se v njih uni- jah godi. Strokovna unija, ka- tera je v sposobnih in poštenih rokah voditeljev, lahko veliko koristi delavskim interesom, ob- ratno jim pa lahko tudi precej škodi. Zato, delavstvo, pazi na svoje strokovne organizacije!

Iz Tacome v Seattle vodi štri- tirna, lepa nova cementirana ce- sta, po kateri odpotujem in se ustavim pri bratu I. Debelaku, tajniku društva št. 611. Govo- rila sva o nekaterih važnejših enotnih in delavskih vpraša- njih. Iz Seattle se naslednji dan odpeljem proti Enumclawu, Washington, kjer se je imel vr- šiti shod tisti večer.

Seattle je lepo in moderno me- sto, v katerem je opaziti števil- no novih poslopj, kakor tudi več industrialne živahnosti kot v Tacomi, kljub temu se tudi tu- kaj občuti ponovna gospodarska kriza, ki menda ni prizanesla nikjer.

V teh krajih Washingtona je tudi najvišja gora v državi, gora "Rainier", katere je visoka 14- 408 čevljev in je vedno pokrita z ledom ter snegom. Ta gora se vidi z več strani, ko se človek vozi tu okrog, in v onem času je bila pokrita še z debelim sne- gom.

Tudi po bližnjih hriboh okrog te gore in naokrog je bilo opa- ziti precej snega. Dnevi so bili lepi in jasni, kar je napravilo zelo zanimiv pogled na imeno- vano goro, na vrhu katere je iz- gledalo, kakor da ima venec. V državi Washington so se mi gore tako dopadle, da bi bil najraje katero naložil v avtomobil in jo odpeljal v Chicaga, pa so . . . "nekoliko" pretežke. Tu sem do- tedaj tudi plačal najvišjo ceno za gasolin in sicer 24½ za ga- lono.

Prišel je v Enumclaw se po- ljem najprej do brata Louisa Tokina, tajnika društva št. 738, toda njegov sinček mi pove, da je v dvorani in pripravila za ve- liko "mitengo". Obrnem in so peljem nekaj časa v smeri kot so mi povedali, da stoji dvora- na, katero sem hotel najti in s- ceste opazim velik napis "Krain Ball-Room". Skoro nisem mogel verjeti, da bi bila to dvorana na- ših rojakov in članov, ker zdelo se mi je prevelika za mesto in okolico, toda ker druge ni bilo v bližini, si mislim, da mora biti ta še prava.

(Dolge prihodnje.)

Ali ste naročeni na dnev- nik "Prosveta"? Podpirajte svoj list!

Slika kaže eksplozijo bomb, ki so jih metali japonski četniki na glavno železniško postajo in druga poslopja v Kantonu. Kan- ton je glavno mesto južne Kitajske.

F. M. DOSTOJEVSKI:

Bratje Karamazovi

Roman v štirih delih s opicem—Pisatelj Vladimir Levčič

"Kapetan, prestanite, možat človek mora tudi kaj prenesti," je godrnjal Kolja.

"Cvetlice boste pomečkali," mu je prigovarjal tudi Aljoša, "mamica" jih pa čaka, doma sedi in joče, ker ji preje niste dali cvetic od Iljušeke. Iljušečina posteljica še stoji tam."

"Da, da, mamici," se je zdajci spomnil Snjegirjov, "a posteljico bodo odnesli, odnesli!" je dodal in kakor v strahu, da je ne bi res odnesli, skočil kvišku in spet stekel proti domu. Zdaj ni bilo več daleč in vsi so skupaj tekli tja. Snjegirjov je burno odprl vrata in zapil ženi, a katero se je bil pred pogrebom tako trdosrčno spril:

"Mamica, draga mamica, Iljušečka ti je poslal cvetlice, tvoje nožice so bolne!" je kričnil, moleč ji šopek zmehanih cvetic, ki jih je bil pomečkal, ko se je pravkar metal po snegu. A tisti mah je zagledal pred Iljuševo posteljico v kotu Iljuševe skorenjčke, vstric kakor jih je bila pravkar postavila gospodinja pri pospravljanju—stare, porjavele, razpokane, vse zakrpane skorenjčke. Ko jih je zagledal, je vzdignil roke in se kar vrgel k njim, pal na kolena, zgrabil enega, pritisnil ustnice nanj in ga jel lakomno poljubljati, vzklíkaje: "Batjuška, Iljušečka, mili batjuška, kje so tvoje nožice?"

"Kam si ga odnesel? Kam si ga dal?" je s presunljivim glasom zavpila umobolna žena. Tedaj je tudi Ninočka zajokala. Kolja je stekel iz izbe in drugi dečki so jeli odhajati za njim. Naposled je prišel za njimi tudi Aljoša. "Naj se izjočejo," je rekel Kolja, "tu je seveda vsaka tolažba zama. Počakajmo malo in potlej se vrnimo."

"Da, zama, to je strašno," je pritrdil Kolja. "Veste, Karamazov," je zdajci pridružil glas, da ga ne bi nihče slišal, "zelo sem žalosten in če bi ga bilo moč obuditi od mrtvih, bi dal za to vse na svetu!"

"Oh, tudi jaz," je rekel Aljoša.

"Kako mislite, Karamazov, ali naj prideva drevi semkaj? On se bo itak napil."

"Morda se bo res napil. Priveda samo midva, to bo zadoščalo, da posedava kako urico pri njih, pri materi in pri Ninočki; če bi prišli vsi skupaj, bi jih spet spomnili vsega."

"Zdaj jim gospodinja pogrinja mizo, pogrebščina bo menda, pop bo prišel; ali naj se potem vrnemo tja, Karamazov, ali ne?"

"Vsekako," je rekel Aljoša.

"Čudno je vse to, Karamazov: takšno gorje in zdajci nekakšni milinci. Kako nenaravno je vse to v naši veri!"

"Tudi lososa bodo imeli," je tisti mah glasno pripomnil deček, ki je bil odkril Trojo.

"Resno vas prosim, Kartašov, da se več ne oglašate s svojimi neumnostmi, zlasti kadar drugi z vami ne govorijo in niti nečejo vedeti, ali ste na svetu," mu je razdraženo zabrusil Kolja. Dečku je planila rdečica v obraz, toda odvrnil se ni upal ničesar. Med tem so vsi tiho kolovratili po stezi. In zdajci je vzklíknil Smurov:

"Evo Iljuševega kamna, pod katerim so ga hoteli pokopati!"

Vsi so molče obstali pri velikem kamnu. Aljoša je pogledal in vsa slika tega, kar mu je bil nekoč Snjegirjov pripovedoval o Iljušečki, kako je ta pljagal in objemal očeta in vzklíkal: "Papaček, papaček, kako te je ponižal!" je mahoma vstala v njegovem spominu. Bilo mu je, kakor da se je nekaj streslo v njegovi duši. Resno in važno je obletel z očmi vse te mile, svetle obraze šolarjev, Iljušečkovih tovarišev, in zdajci dejal:

"Prijatelji, prav tu, na tem kraju, bi vam raz izpregovoril besedo."

Dečki so ga obstopili in takoj uprli vanj svoje napete, pričakujoče poglede.

"Prijatelji, kmalu se nam je ločiti. Za zdaj ostanem še nekaj časa pri svojih bratih, izmed katerih pojde eden v izgnanstvo, drugi pa leži na smrtni postelji. A kmalu zapustim to mesto in to nemara za zelo dolgo. In tako se bomo ločili, prijatelji. Zato si obljubimo tu, pri Iljuševega kamnu, da ne bomo nikoli pozabili — prvič, Iljušeke, in drugič drug drugega. In karkoli bi se potlej v življenju zgodilo z nami, tudi če se ne bi srečali dvajset let, se bomo vendar spominjali, kako smo pokopavali uboga dečka, ki ste preje kamenje lučali vanj — ali pomnite, tam pri mostiču? — potlej pa ste ga vsi tolikanj vzljubili. Izvrsten deček je bil, dober in hraber deček, čutil je čast in grenko žalitev svojega očeta, zoper katero se je tudi postavil.

In tako, prijatelji se hočemo pred vsem spominjati njega, vse svoje življenje. In tudi če bi imeli ne vem kako važne posle ter dosegli najvišje časti ali zašli v še takšno nesrečo — vendar ne pozabite nikoli, kako dobro nam je bilo tu, vsem skupaj, združenim po tako lepem in dobrem čustvu, ki je v času naše ljubezni do uboga dečka storilo morda tudi nas same boljše, nego smo v resnici. Golobčki moj — dajte, da vas tako imenujem, saj ste jim vsi zelo podobni, tem ljubim, sivim pticam, v tej minuti, ko gledam v vaše dobre, mile obraze — otročki moji mili, vi morda ne boste razumeli, kar vam povem, zakaj jaz govorim pogosto zelo nerazumljivo, a vendar si boste spomnili in boste potlej kdaj pritrdili mojim besedam. Vedite, da ni ničesar višjega in močnejšega in bolj zdravega in koristnega za nadaljnje življenje, nego je kak dober spomin,

ki si ga posebej ohranimo še izza detinstva, iz hiše svojih roditeljev.

Veliko vam govorijo o vaši vzgoji, toda tak krasen, svet spomin, ohranjen izza otroških let, je morda baš najboljša vzgoja. Če odnese človek s seboj v življenje mnogo takih spominov, je rešen za vse življenje. In tudi če nam ostane v srcu en sam lep spomin, utegne tudi to kdaj služiti naši rešitvi. Morda postanemo potlej celo hudobni in ne bomo niti dovolj močni, da bi se ustavili pred zlím dejanjem; morda se bomo posmehovali človeškim solzam in tistim ljudem, ki pravijo, kakor je prejel Kolja vzklíknil: "Trpeti hočem za vse ljudi!" — in se bomo nemara zlobno rogali tem ljudem. A vendar, naj bomo še tako hudobni, česar Bog ne daj, kadarkoli se bomo spomnili tega, kako smo pokopavali Iljušo, kako radi smo ga imeli zadnje dni in kako smo zdajle tako složno in skupno govorili med seboj pri tem kamnu, se vendar niti največji okrutnej izmed naših niti največji porogljivcev, če nam je res postati takim, ne bo upal v svoji notranjosti posmehovati temu, kako dober in blag je bil v tej sedanjosti minuti! In ne samo to, nemara ga bo ta spomin tudi udaril od velikega zla, da se bo premislil in rekel: "Da, takrat sem bil dober, pogumen in pošten." Le naj se nasmehe sam pri sebi, to nič ne de, človek se pogosto smeje temu, kar je dobrega in lepega; to je samo lahkomišelnost; toda zatrjujem vam, prijatelji, da bo že tisti mah, ko se tako nasmehe, tudi rekel v svojem srcu: "Ne, to ni bilo prav, da sem se nasmehnul, zakaj temu se človek ne sme posmehovati!"

"Prav gotovo bo tako, Karamazov, razumem vas, Karamazov!" je vzklíknil Kolja in oči so se mu zablikale. Dečkov se je lotil nemir, tudi oni so hoteli nekaj zaklicati, toda udarili so se ter napeto in ganjeno zrlí v govornika.

"To govorim iz skrbi, da ne bi postali zli," je nadaljeval Aljoša, "toda čemu nam je treba postati zlim, ali mar ni res, prijatelji? Prvič in pred vsem bodimo dobri, potem pošteni, in potem — nikoli ne pozabimo drug drugega. To spet ponovim. S svoje strani, prijatelji, vam dam besedo, da ne bom pozabil nobenega izmed vas; slehernega obraza, ki zdajle gleda vame, se bom spomnil, čeprav čez trideset let. Vidite, prejle je Kolja rekel Kartašovu, kakor da mi ne maramo vedeti, ali je on vobče na svetu. Toda, ali morem pozabiti, da je Kartašov na svetu in da zdajle že ne zardeva več, kakor takrat, ko je bil odkril Trojo, ampak da me gleda s svojimi silajnimi, dobrimi, veselimi očmi. Prijatelji, mili moji prijatelji, bodimo vsi velikodušni in pogumni kakor Iljušečka, pametni, pogumni in velikodušni kakor Kolja (ki bo pa še veliko pametnejši, kadar doraste), in bodimo prav tako sramežljivi, toda umni in ljubeznivi kakor Kartašov. A kaj govorim o njiju dveh! Vsi, kar vas je, prijatelji, ste mi posej dragi, vse vas sprejemam v svoje srce in prosim vas, da sprejmete tudi vi mene v svoja srca! Nu, in kdo nas je zbral v tem dobrem, lepem čustvu, ki se ga bomo poslej spominjali in ki se ga hočemo spominjati vse življenje? Kdo, ako ne Iljušečka, dober deček, mili deček, naš dragi deček na veke vekov! Ne pozabimo ga tedaj nikoli, večni in lep mu bodi spomin v naših srcih, zdaj in na vse večne čase!"

"Da, da, večni, večni spomin!" so zavpili vsi dečki s svojimi zvonkimi glasovi in globoka ganjenost jim je sijala z obrazov.

"Spominjali se bomo tudi njegovega obraza, njegove obleke, njegovih siromašnih škorenjčkov, njegove krstice, njegovega nesrečnega grešnega očeta in tega, kako se je sam zoper ves razred hrabro postavil zanj!"

"Bomo, bomo se spominjali!" so spet zavpili dečki. "Hraber je bil in dober!"

"Oh, kako rad sem ga imel!" je vzklíknil Kolja.

"Oh, otroci, oh, prijatelji mili, ne bojte se življenja! Kako dobro je živeti, kadar storiš kaj dobrega in resničnega."

"Da, da," so vzneseno ponovili dečki.

"Karamazov, radi vas imamo!" je neudržno vzklíknil neki glas; menda je bil Kartašov.

"Radi vas imamo, radi vas imamo," so pritegnili ostali. Mnogim so se bleščale solzice v oči.

"Ura Karamazovu!" je navdušeno zaklical Kolja.

"In večni spomin našemu mrtvemu dečku!" je spet ganjeno dodal Aljoša.

"Večni mu spomin!" so se iznova pridružili dečki.

"Karamazov!" je vzklíknil Kolja. "Ali vera zares uči, da bomo vsi vstali od mrtvih in bomo spet videli drug drugega in vse, tudi Iljušečko?"

"Prav gotovo bomo vstali, prav gotovo se bomo videli in veselo, radostno bomo pripovedovali drug drugemu vse, kar je bilo," je na pol smeje se, na pol vzneseno odvrnil Aljoša.

"O, kako bo to lepo," se je iztrgalo Kolji.

"Nu, a zdaj končajmo govor in pojdemo na njegovo pogrebščino. Naj nas ne moti to, da bomo jedli mlince. Saj je to stara, večna navada, tudi v tem je nekaj lepega," se je zasmejal Aljoša. "Nu, pojdemo že! Vidite, zdaj hojimo roko v roki."

"In večni naj bo tako, vse življenje roko v roki! Ura Karamazovu!" je še enkrat navdušeno kričnil Kolja in še enkrat so se vsi dečki pridružili njegovemu vzklíku.

(Konec.)

IZSILJEVALCI

Nobena žena nima lepšega lišpa in nobena ga ne razkazuje tako žalostno kakor mrs. Windringhamova, si je v mislih govoril Louis Tislair, kadar je opazoval Američanko v zdraviliškem parku v Biarritzu. Briljanti so žareli kakor zvezde, plave oči lepe, mlade Američanke pa so medlo in brezizrazno buljile tja v en dan. Ni se umikala družbi, plesala je rada in tudi kramljala je. Vendar občutek, ki ga je imel človek, ko jo je gledal, je bil ta, da počenja vse to samo zategadelj, da bi se raztresla in pozabila tegobe, ki so jo bolele v dno duše. Zato si je časih zvečer privoščila celo čašo vina. Trenutno se ji je pod vplivom alkohola razjasnilo obličje, naslednji dan pa je njen obraz zopet imel melanholičen izraz.

Nekega večera, ko je sedel Louis Tislair čisto sam v glasbeni sobi in je igral Chopinove skladbe, so se tiho odprla vrata. Mrs. Windringhamova je vstopila in se molče pogreznila v foteljo. Tislair je mirno igral dalje. Izpod prstov so mu vrelí zvoki nežnih sonat in mehkih etud, ki so prinašale ranjenemu srcu utehne. Zavedal se je, kaj pomeni glasba človeku z veliko bolečino. Glasba more bolj nego karkoli utešiti dušo in ublažiti srce. Zato je bil Tislair zadovoljen, da je Američanka, s katero je natiem sočustvoval, mogel nuditi malo tolažbe.

Skoro celo uro je tako sedel pri klavirju in fantaziral. Američanka je ždelo negibno v fotelji in poslušala. Tislair je čutil, kako je muzika med njima spredla tajne vezi in most inostnosti. Ni se motil. Mrs. Windringhamova je kmalu vstala in položila roko na klaviristovo ramo z besedami: "Hvala za vse!"

Tislair je udaril še nekajkrat po tipkah, nato pa se je obrnil k Američanki in rekel:

"Kaj ne bi bilo lažje za vas, če bi dobremu prijatelju razodeli, kaj vas teži?"

"Da, da, saj to ravno hočem," je odvrnila Američanka. Primaknila je stol h klavirju in začela pripovedovati:

"Moj mali Tom je bil star šest let, ko so razbojniki odkrili, da smo imovita družina. Zadržali so nam pošiljati pisma. Toda moj mož je grozilna pisma vselej prestregel in mi ni nikoli povedal ničesar o tem. Opazila pa sem, da se je število služničad v hiši pomnožilo. Prihajali in odhajali so novi tajniki, šoferji in slugi. Pozneje sem izvedela, da so bili to le preoblečeni detektivi. Harry, moj mož, je vedel, da predstavlja mali Tom zame največji dragulj. Toda vsa Harryjeva prizadevanja so bila zama! Nekega dne sem tudi sama prejela pismo od izsiljevalcev.

Evropci menijo, da smo Američanke drugačne matere kakor naše žene. Temu pa ni tako. Resnica je namreč, da me v Ameriki svojih otrok ne razvajamo tako kakor vi v Evropi. Poleg tega ima vsaka Američanka v sebi kos upornega duha in se ne podvrže močevim zahtevam, če niso v skladu s pravičnostjo. Zaradi tega pa nismo me nič manj ljubeče matere kakor evropske žene. Po drugem pismu sem vprašala svojega moža, kaj bomo storili. Harry je molčal, jaz pa sem dejala: "Nikar ne štedi tistih par tisoč dolarjev. Naš Tom jih je vreden!"

Moj mož je zaslužil nekaj denarja z velikim naporom. Bil je dirkač in pri vsakem rekordu je tvegaval svoje življenje. Avtomobilske tvornice so mu plačevale visoke nagrade, kadar se je vozil z njih izdelki. Ampak vsaka njegova vožnja je bila boj na življenje in smrt. Stroji so, kakor veste, zelo muhavi, a časih se temu pridružijo še drugi neznani činitelji. Konkurenca podkupi monterje ali skuša z

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

VRHNJA PLAST

"Myra, zdi se mi, da najin zakon ni srečen. Morava se razporečiti."

drugimi zločinskimi sredstvi onemogočiti zmago, in nesreča je tu.

Zaradi moža sem torej bila v večnih skrbih. Ubogi moji živci! Če sem že prej sovražila denar, ker mi ni prinašal zadovoljstva in miru, sem ga zdaj, po izsiljevalnih pismih, celo zamrzila. Harry pa je ljubil denar. Nikoli mu ga ni bilo dovolj. Visel je na svojih krvavo prisluženih dolarjih. Navzlic temu je bila njegova očetovska ljubezen večja od pohlepa po denarju. Stisnil je zobe, šel v banko, dvignil 80 tisoč dolarjev ter jih položil na kraj, ki so ga določili v ta namen izsiljevalci. Tisto noč, ko se je to zgodilo, je bila prva mirna in brezskrbna noč v mojem življenju! Naslednji dan je Harry odpustil tajnikov, šoferjev in slug. Menili smo, da smo se dobro odkupili...

Odkupili smo se res — ampak samo za štirinajst dni. Če pomislim na tista dva tedna, moram reči, da sta bila gotovo najsmrečnejša tedna mojega materinskega življenja. Kadar sem se peljala na sprehod, sem to storila brez oboroženega spremstva. Srce mi ni tolklo v strahu, da se bo zdaj kdaj zgodilo. Tom se je lahko svobodno igral z žogo, nihče ga ni stržil, nihče opazoval, odkod bo kdo stopil k njemu in ga odvedel... Ponoči sem dobro spala. Čutila sem se srečno.

Čez štirinajst dni pa so začela zopet deževati izsiljevalna pisma. Nikoli nisem in ne bom izvedela, če so bili to isti ljudje, ki so iz Harryja že prvič iztisnili 80 tisočakov. Zavedala sva se samo tega, da je vse zama in da ne bova imela prej miru, dokler ne bodo dobili vsega, kar leži v banki. Torej je šlo za boj do zadnjega centa... In celo potem, ko bodo dobili zadnji cent, ne bodo mirovali, zakaj osiro-

mašenemu bogatstvu nihče ne verjame, da je prišel bb vse, ker so mu vse pobrali zlobni ljudje.

Začelo se je strašno življenje, ki ga ne morem opisati. Vsako jutro smo se zbudili neprespani. Prvi pogled je bil namenjen Tomovi postelji. Usodi bodi hvala, še je ležal tam. A komaj smo to ugotovili, že smo se jeli tresti za njegovo življenje v naslednjih minutah. Dan je mineval v strahu in grozi. Tom je bil kakor jetnik in ni smel stopiti na vrt. Nikomur več nismo zaupali, vsak se nam je videl podkupljiv in nezanesljiv. Niti starim poslom v hiši nismo zaupali sina.

Kadar se je oglašil zvonec pri vratih, smo se zdrznili, češ: "Zdaj prihajajo..." Glas, ki ga je dal od sebe človek ali žival na ulici, je zbudil v nas občutek strahu in groze. Harry je kmalu prišel tako daleč, da se ni mogel udeležiti nobene tekme več. Njegovi živci so bili popolnoma razstrojeni, še bolj nego moji. Trikrat smo poskusili nasititi izsiljevalce z denarjem, izdali smo v vsem četr milijona dolarjev. Toda miru nismo našli.

Pisma so prihajala v hišo vsak dan. Hoteli smo zapustiti Ameriko, a čeprav smo o tem govorili med štirimi stenami, je prišlo že naslednji dan pismo z grožnjo, da bodo Toma ustrelili v trenutku, ko bo stopal čez mostič na ladjo. Kako so mogli ugrabitelji doznati to namero, nam še danes ni jasno. Bilo je leto peklenskih muk. Podedovala sem po stricu dva milijona dolarjev in sem tudi ta denar hotela vreči razbojnikom v gobec...

IZREDNO UGODNA PONUDBA!

Za izredno nizko ceno se dobi hišo sedmih sob, garaža za 2 avtomobila, kokošnjak, 2 akra in pol zemlje ob tlakovani cesti in minut od železniške postaje v Clarendon Hills, Ill. — Cena \$2,800.00. Vse podrobnosti pri J. R. Dunlap, Clarendon Hills, poleg postaje.

SPOMIN NA STARO DOMOVINO

"NAŠI KRAJI"

ZBIRKA 87 SLIK iz vseh krajev Slovenije. V finem bakrotisku na dobrem papirju, v velikosti 5x7½ inčev

Ta krasna zbirka, vas stane samo \$1

SPADA V VSAKI SLOVENSKI DOM

Največja zaloga slovenskih knjig v Ameriki!

V knjigarni "Glas Naroda" lahko dobite vsakovrstne slovenske knjige naših priznanih pisateljev: Cankarja, Tavčarja, Jurčiča, Preglja, Kmetova, Milčinskega, itd. V zalogi imamo prevode del svetovnoznanih mojstrov: Gospodarske, gospodinjke in poučne knjige... Igre, pesmi, zemljevide,

Ljubitelji lepe knjige naj pišejo po cenik knjig, ki jih imamo v zalogi.

GLAS NARODA (Dep. N.) 216 W. 18th Street, New York